

"Saksbehandler spredt avløp – Sheriff eller Ole Brumm"

Dag Erik Håvimb
Rådgiver

"Prosjekt Opprydding spredt avløp"

Utgangspunktet: EUs vanndirektiv

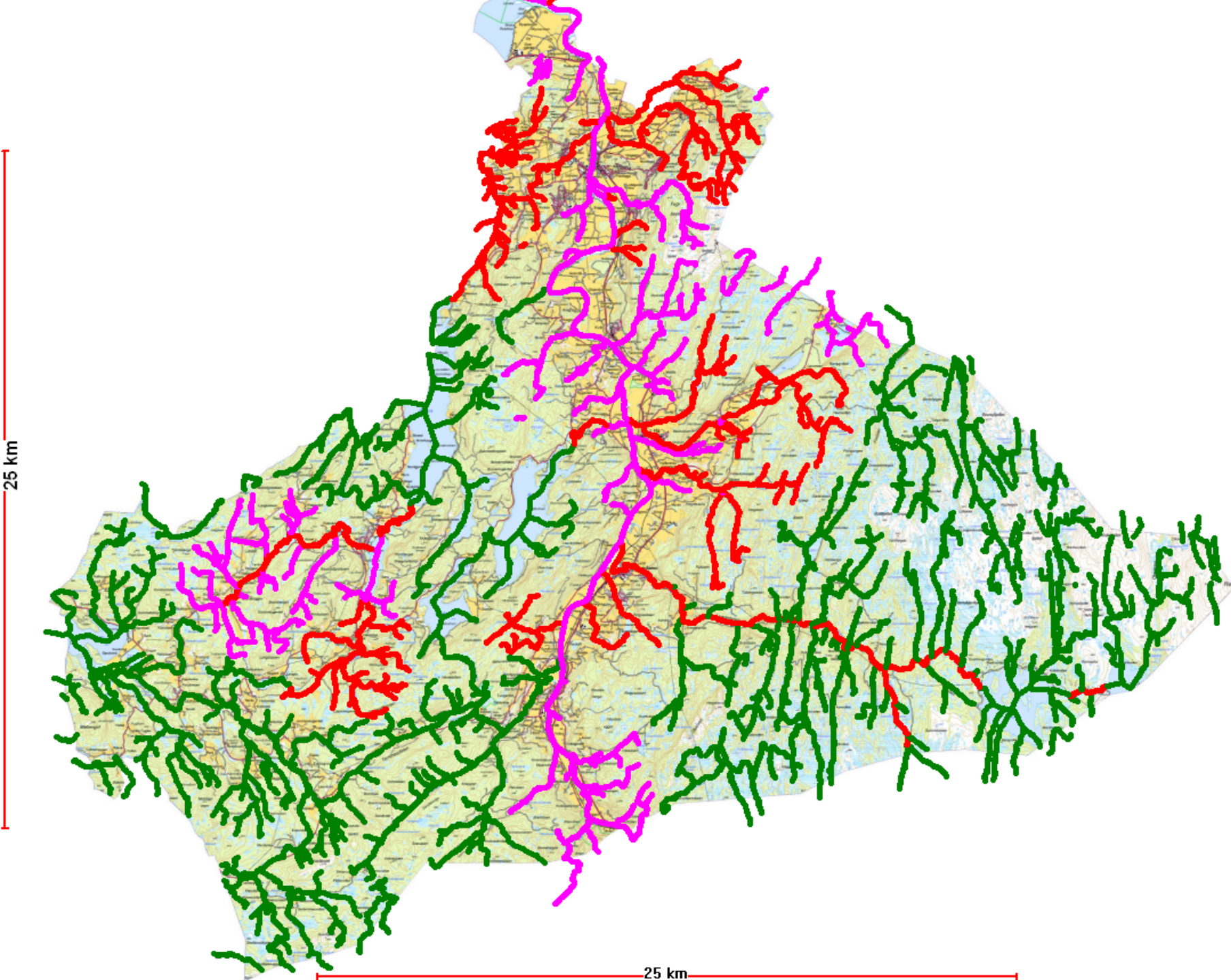
- Mål om ”god økologisk tilstand” hos de fleste vannforekomster innen 2015 (Vannområde Gaula)
- Men også mulig å si det enklere: Vi i Melhus har et ønske (og behov) for å bedre vannkvaliteten i lokale bekker og vassdrag.

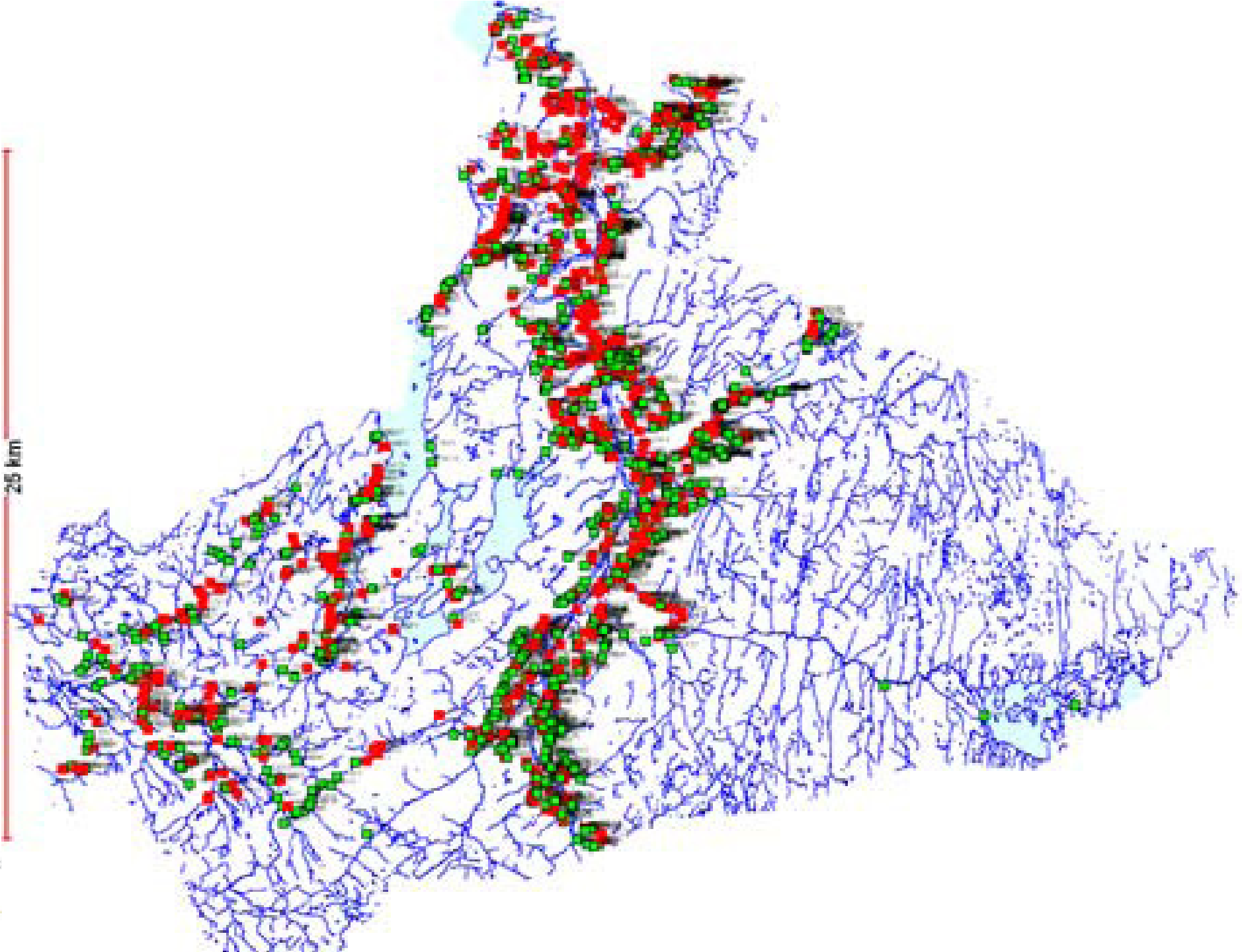

Har vi det slik i Norge?

Melhus er en mangfoldig kommune der det skal være mulig å være modig

Resultater vannanalyser Vannområde Gaula NTNU 2008.

💡 20 av 38 bekker har store eller svært store avvik fra miljømål og Dårlig/Meget dårlig vannkvalitet

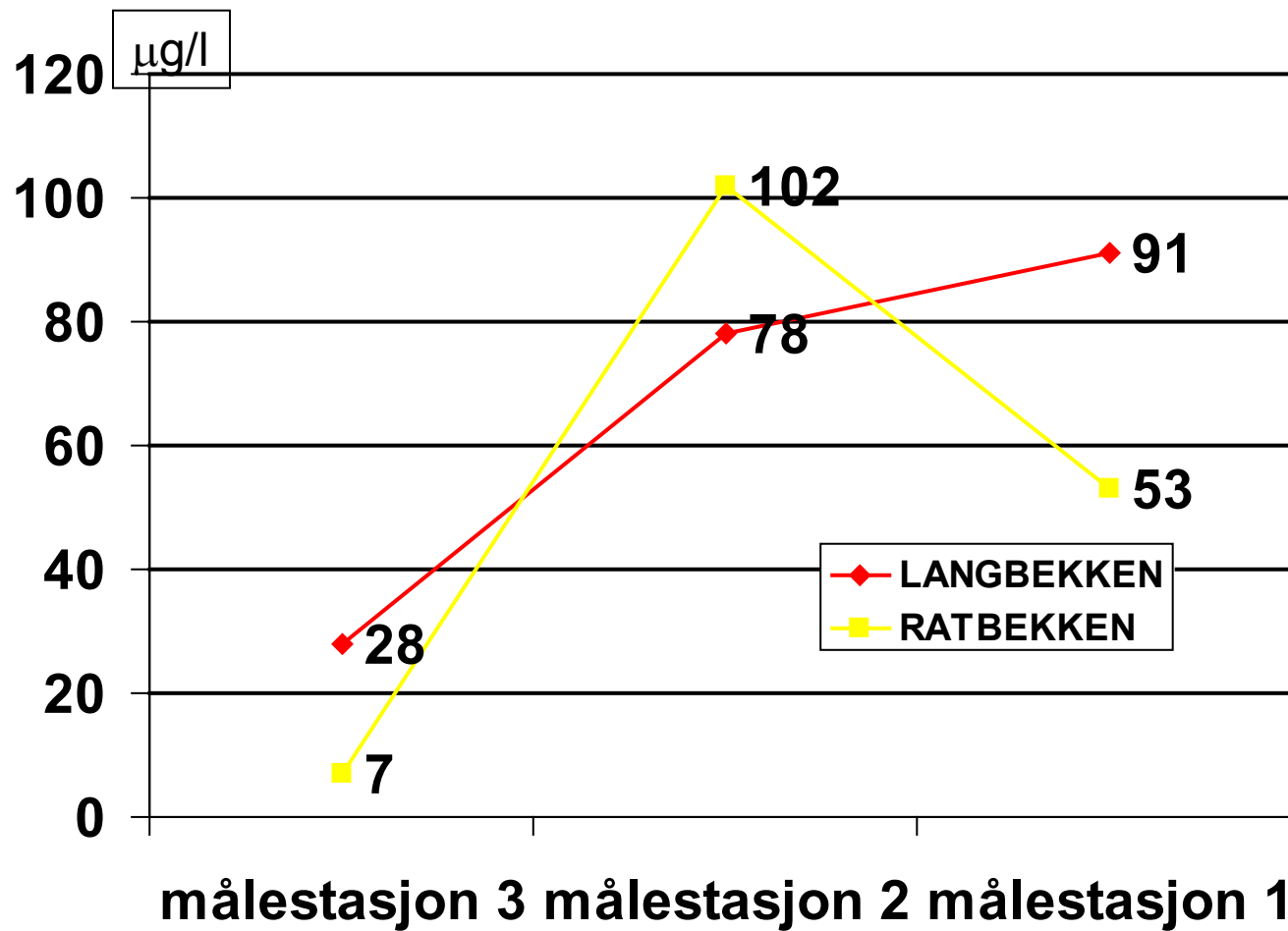
💡 10 bekker har mindre avvik fra tilfredsstillende vannkvalitet, tilsvarende tilstandsklasse Mindre god/Moderat

💡 8 bekker har ingen målte avvik fra forventet vannkvalitet tilsvarende gjeldende miljømål, med tilstandsklasse God eller bedre

Fosfor Langbekken og Ratbekken

(gjennomsnittsverdier $\mu\text{g/l}$)

MULIG ÅRSAK?

MANDAG 26. FEBRUAR 1979 —

Feil ved 90 prosent av kloakk-anleggene i spredt bebyggelse

Hamar Dagblad

Av
ENER SØBERG

— Undersøkelsen viser at det er foruroligende mange feil og mangler ved avløpsanlegg i spredt bebyggelse i Hedmark. Ved nesten 90 prosent av anleggene ble det funnet alvorlige bygningsmessige feil eller mangler som vil måtte medføre redusert levetid for anleggene og større forurensning fra denne type bebyggelse enn det en har forventet.

Dette er konklusjonen i undersøkelsen som sivilagronom Ola Gillund har utført for fylkets Utbyggingsavdeling

i samarbeid med Miljøverndepartementet. 136 private og tilfeldig valgte avløpsanlegg i alle Hedmarks kommuner bortsett fra Hamar, er gått nærmere etter i sømmene. Ingen av de undersøkte anlegg hadde mer enn tre års driftstid bak seg.

Gillund nevner tre hovedforklaringer. Anleggene er for kompliserte å bygge. Det er svakheter ved bygningsmateriellet. Det er manglende forståelse for og interesse av å følge forskriftenes krav blant huseiere og utførende firmaer.

I undersøkelsen, som er oversendt alle kommunene, nevner Gillund en

rekke tiltak for å bedre forholdene. Han trekker fram bedre informasjon og kontrolltiltak fra det offentlige. Organisert tømning av slamavskillere. Forbud mot vannklosett i forbindelse med sandfilteranlegg. Forenkling av forskriftenes tekniske retningslinjer. Utvikling av enklere og bedre anleggstyper.

Den som tror at bruk av autoriserte håndverkere er ensbetydende med bedre anlegg, tar feil. Gillund slår fast at det er ingenting som tyder på at anlegg utført av autoriserte håndverkere er bedre enn de som huseierne selv har utført.

— De fleste kommunene oppgir tidsfaktoren som hovedårsak til at oppfølgingen har vært så dårlig. Med den bemanning de rår over, har de ikke sett seg tid til å føre noen mer omfattende kontroll. Trolig har en tidligere ikke vært klar over det store behov for forundersøkelse og kontroll som nå synes å være dokumentert og at dette arbeidet også av den grunn er blitt lavt prioritert, skriver Gillund.

Dårlig tetting av slamavskillere, blir trekt fram. Feil sandtype blir nevnt som grunn til dårlig renseeffekt i sandfilteranlegg. Gjennomgående benyttes for finkornet sand.

Situasjonen for 40 år siden:

Feil og mangler på anleggene fører til forkortet levetid blant annet fordi:

- manglende forståelse og interesse for krav i forskrift
- manglende oppfølging fra kommunen

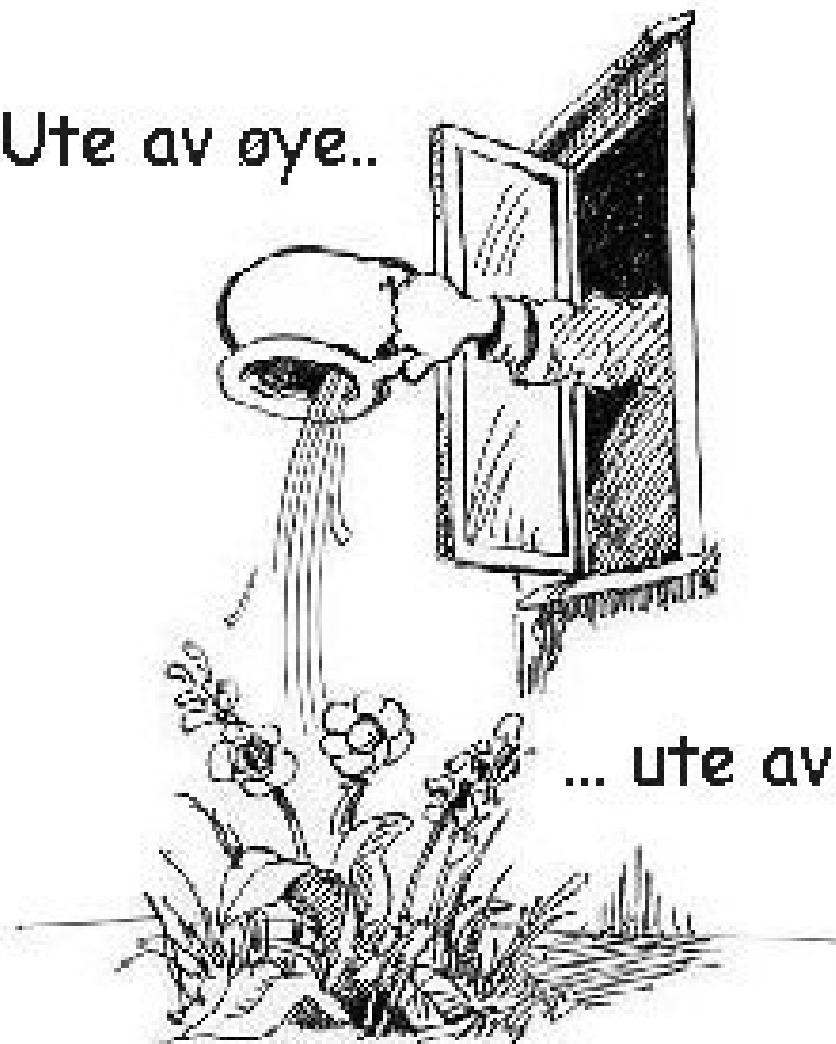
Melhus er en mangfoldig kommune der det skal være mulig å være modig

Situasjonen i dag?

Melhus er en mangfoldig kommune der det skal være mulig å være modig

Ute av øye..

... ute av sinn

...også kalt privat våtmark

MELHUS I DAG:

- Ca 2000 private avløpsanlegg.
 - Mange av disse er kun slamavskiller med utslipp til resipient (eller verre, direkte utslipp).
 - 50 % av anleggene bygd før 1972 (har da ikke utslippstillatelse)
 - Mange sandfilter fra 1970- og 1980-tallet.
 - Minirenseanlegg klasse 2 og 3 (enten kun biologisk eller kjemisk)
 - Infiltrasjonsanlegg fra før 1985 – små/lite egnede løsmasser
 - Nyere anlegg – kvalitet?
 - **Sannsynligvis mellom 80-90% av alle anlegg IKKE iht. dagens krav/lokal avløpsforskrift**

🔑 Og, delvis som en følge av dette; Mange av vannforekomstene i Melhus er karakterisert av FM som "i risiko" for å ikke oppnå miljømål.

4/7/2011 12:22

4/7/2011 14:01

4/7/2011

14:0

4/7/2011 14:01

Konklusjon så langt:

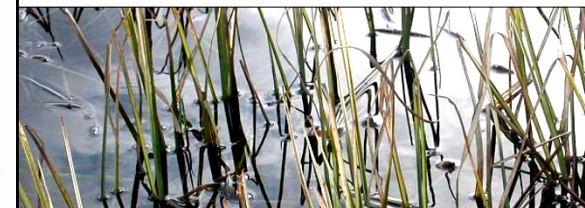
- Behov for opprydding i Melhus

Verktøy:

- Forurensningsloven
- Lokal avløpsforskrift
- Hovedplan for avløp og vannmiljø.
- Forvaltningsplan for vann

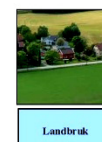
Forvaltningsplan for vann

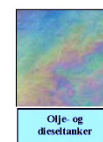
18.09.07

Spredt avløp

Landbruk

Olje- og dieseltanker

Drikkevann og miljømiljø

Hva må rehabiliteres?

- Infiltrasjonsanlegg fra før 1985 (1990?)
- Sandfilteranlegg fra før 2000.
- Minirens klasse 2 og 3.
- Og selvfølgelig alle direkteutslipp, anlegg med kun slamavskiller, synkehum o.l

Krav til nye anlegg:

Lokal avløpsforskrift for Melhus

- I utgangspunktet = § 12-8 i forurensingsforskrift - "normale områder": 90/90 rensing.
- § 9 definerer egne følsomme soner/HENSYNSSONER, og krav til disse. Sonene er definert i egne kartvedlegg, som kan oppdateres uavhengig av forskrift (drikkevann, forurensning og grunnvann). Her tillates i utgangspunktet ingen nye eller økte utslipp.
- Forskriften krever også (§ 13) at private avløpsanlegg skal prosjekteres og bygges i henhold til aktuelle V/A Miljøblad.
- Eieren av anlegget er ansvarlig for at det drives og vedlikeholdes slik at rensegraden opprettholdes. Undersøkelse av rensegrad skal utføres hvert 10. år og rapporteres til kommunen. Anlegget betraktes som ulovlig dersom slik kontroll ikke utføres.

Framgangsmåte for opprydding

- Fase A: Kartlegging av avløpsanleggene og **info** til innbyggerne (brev/møter)
- Fase B: Enkeltvedtak/pålegg om tilknytning offentlig avløp eller rehabilitering
- Fase C: Bygging nye anlegg: Søknad. Byggetilsyn...?
- Fase D: Tilsyn med gitte tillatelser og renseevne

Lovhjemler for påleggene:

- Eiendommer med *nærhet* til kommunal kloakk pålegges tilkobling med hjemmel i plan- og bygningslovens § 27-2 (Kommunen har i eget vedtak spesifisert nærhet til 100 meter og/eller 100.000 kr).
- Eiendommer med anlegg som ikke oppfyller rensekravene i lokal avløpsforskrift pålegges rehabilitering av sitt anlegg med hjemmel i forurensingslovens § 7.
- Gyldige utslippstillatelser, i de tilfeller hvor anleggene ikke lenger renser tilfredsstillende, oppheves med hjemmel i forurensingslovens § 18.

Gjennomføring av pålegg - Tvangsmulkt

- Et nødvendig incitament for å sikre gjennomføring av pålagte tiltak.
- Tvangsmulkt er ikke straff!
- Tvangsmulktenes størrelse er satt til 3000,- pr. måned, både i forhold til tilkobling og rehabilitering.

Søknad om utslippstillatelse.

- Rehabilitering også søknadspliktig*, så lenge det ikke bare er snakk om små endringer. Dette er det viktig å informere om, da man ikke ønsker at grunneiere gjør kostbare endringer uten å sjekke om disse er i tråd med gjeldende krav.

(*rehabilitering søknadspliktig så lenge rehabiliteringen bryter med vilkår i utslippstillatelsen)

FOKUS:

Bygge gode avløpsanlegg!

- **MÅL:** Sikre forbedret status for vannforekomster gjennom god rensing av avløpsvann (oppnå **faktisk** rensing av 90% fosfor, 90 % organisk materiale).
- **HVORDAN:**
 - Krav til prosjekterende/utførende
 - **Kompetanse hos alle parter**
 - Kontroll av bygging OG funksjon

Sheriff eller Ole Brumm?

Melhus er en mangfoldig kommune der det skal være mulig å være modig

FOKUS

- Info, info, info
- MEN også: kompetanse, kompetanse, kompetanse
- For å få på plass denne kompetansen er det nok nødvendig med oppfølging, kursing og tilsyn.

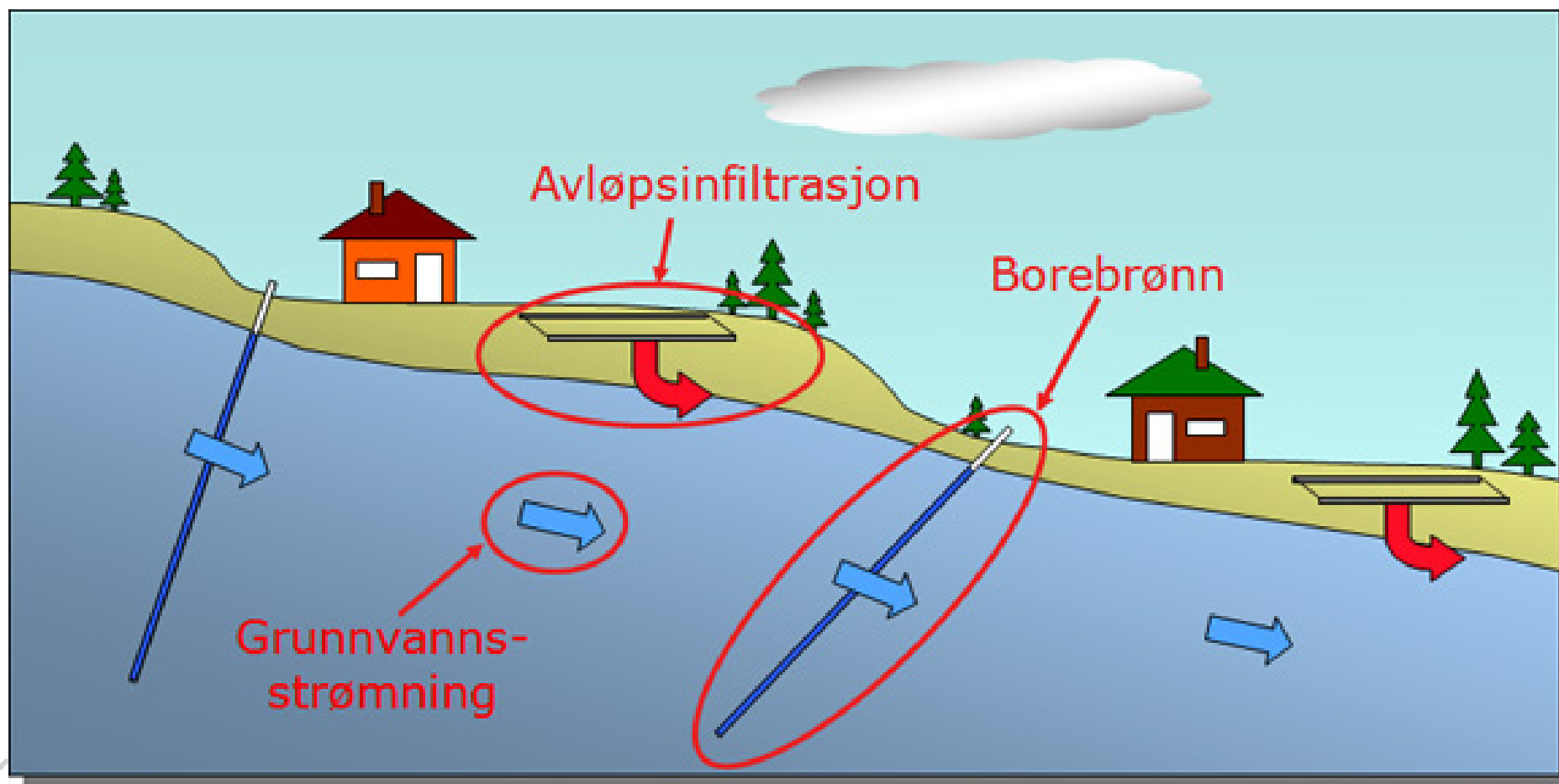
FOKUS:

Bygge gode avløpsanlegg!

For eksempel:
Infiltrasjonsanlegg
krever god hydro-
geologisk kompetanse
(V/A Miljøblad 59).
Hvor finnes denne
kompetansen?

Kompetanse: viktig med vurdering av forurensningsfare:

FOKUS:

Bygge gode avløpsanlegg!

- I mange tilfeller vil det ikke være realistisk å kreve at prosjekteringen utføres av firma med god hydrogeologisk kompetanse (i.e høyskolenivå).
- Alternativet forutsetter en kompetanseheving blant en del lokale rørleggere og entreprenører.

Løsning 1:

- Nettverksgruppe Spredt Avløp.
 - Melhus, Klæbu, Skaun, Orkdal, Midtre Gauldal, Trondheim, Meldal, Rennebu, Malvik, og...?).
 - Utarbeide felles krav, på tvers av kommunegrensene, til saksbehandling og bygging av avløpsanlegg.
 - Klargjøre/tydeliggjøre enkelte krav til prosjektering/utførelse.
 - Utvide enkelte tekniske krav noe.
 - Arrangerer seminar for lokale entreprenører.
 - Mulig å videreføre samarbeidet inn på tilsynsområdet?

Seminar for lokale rørleggere og entreprenører

- Over 80 deltakere første runde.
- Gode tilbakemeldinger fra deltakere.
- Konklusjon: behovet er tilstede.

Invitasjon

- til seminar om separate avløpsanlegg

Opprydning i spredte avløp er ett av tiltakene for å nå hovedmålet i EUs vanddirektiv om å sikre en god miljøtilstand i vannforekomstene. Dette medfører naturlig nok en økt pågang på lokale rørleggere og entreprenører, da det er de som skal bygge nye og gjerne vedlikeholde eksisterende anlegg.

Som et tiltak for å sikre riktig etablering, tilfredsstillende drift og oppfølging av separate avløpsanlegg så tilbys det nå et **gratis** seminar for rørleggere og entreprenører. Målet med seminaret er å gi en generell innføring i separate avløpsanlegg, valg av løsning og søknadsprosess.

Dato:
13. april 2011
(og evt. 14. april hvis stor pågang)

Tidspunkt:
08.30 - 15.00
(registrering fra 08.00)

Sted:
Melhus rådhus

Ingen deltakeravgift!

Påmeldingsfrist: 1. april
Påmelding kan gjøres på:
www.orkdal.kommune.no/avlopsseminar
eller på telefon: 99 49 30 95

Begrenset antall plasser.

Aktuelle temaer

- Kort orientering om vannområder og lokale forskrifter
- Krav til dokumentasjon og kompetanse
- Orientering om separate avløpsløsninger - finne riktig løsning
- Minirensanlegg
- Våtmarksfilter
- Infiltrasjonsanlegg
- Tilstandsvurdering av eksisterende anlegg
- Avløpsløsninger for hytter
- Hvordan utarbeide en komplett søknad

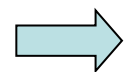
Arrangørkommuner:

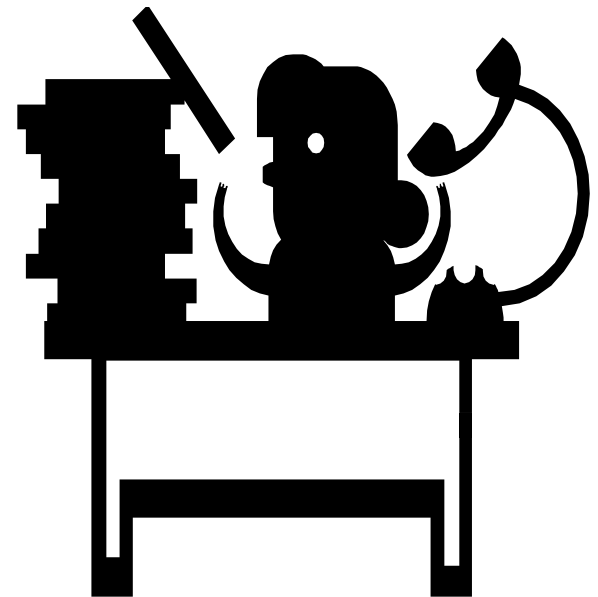
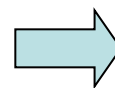
Veileder for prosjektering.

Tydeligere krav til
**prosjektering og
forundersøkelse**

Utvidede
tekniske krav -
utførelse

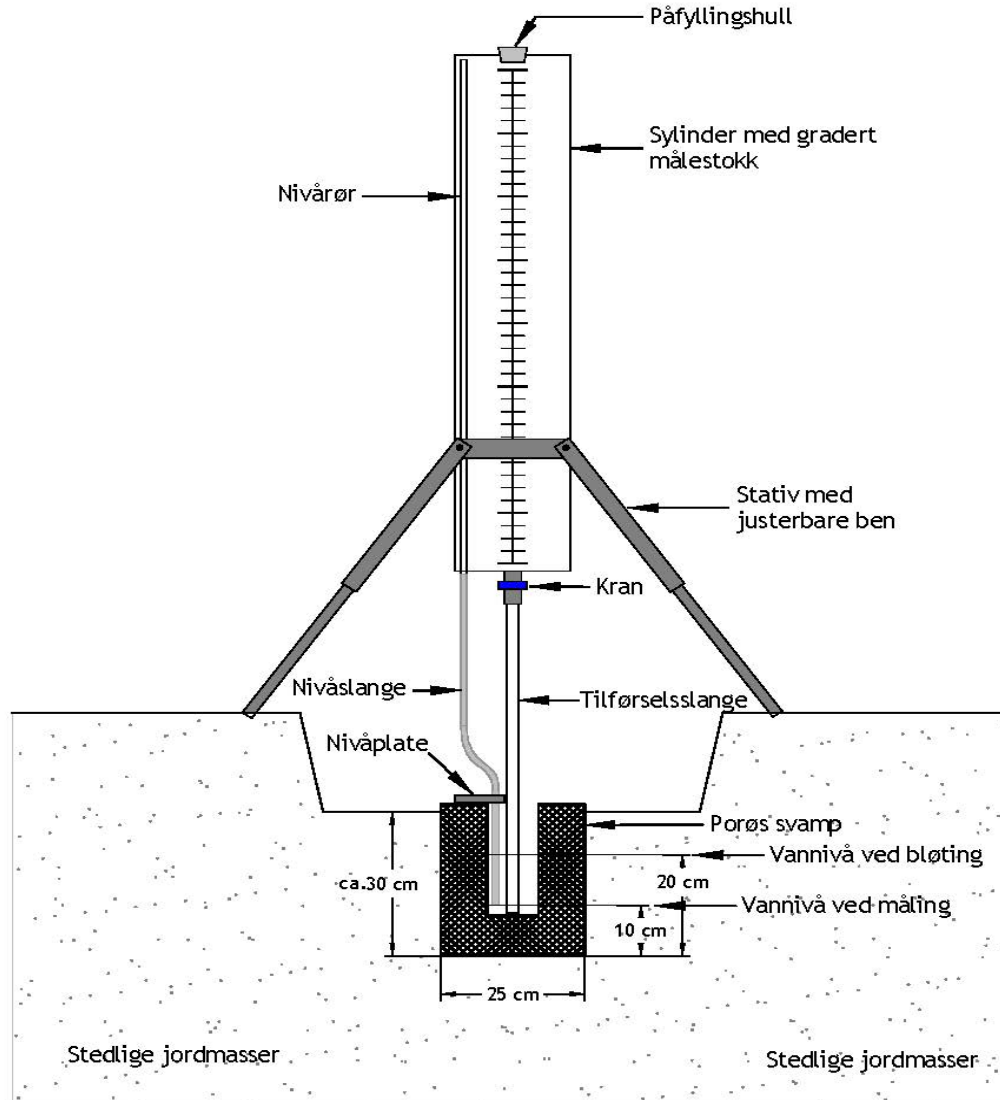
**Mer ensartet og forutsigbar
saksbehandling i 9?
nabokommuner**

Tydeliggjøring av krav til prosjektering og søknad:

- Ufullstendige søknader *behandles ikke!*
- Grundig grunnundersøkelse med kornfordelingsanalyse, jordprofil og evt. infiltrasjonstest skal utføres (ikke med vannbøtte, rettholt og tommestokk).
- Søknaden skal inneholde en vurdering av forurensningsfaren.
- Dokumentasjon på rensegrad iht. krav i aktuelle V/A Miljøblad og Norsk Vann Rapport Grunnundersøkelser for infiltrasjon(178/2010) skal vedlegges søknaden (men hva med anleggstyper som mangler oppdatert V/A Miljøblad, jf. f.eks kompakte filterbedanlegg?)

Bruksanvisning Infiltrometer

Enkelte utvide tekniske krav:

Blant disse er:

- ❑ ***Støtbelastning m/pumpe på alle infiltrasjonsanlegg, uansett størrelse:*** vi anser dette for å være en såpass stor driftsmessig fordel at det nå stiller krav om dette på alle anlegg.
- ❑ ***Peilerør*** for alle infiltrasjonsanlegg.
- ❑ ***Prøvetakingskum:*** ekstern prøvetakingsmulighet skal etableres for alle anlegg med utslipp til overflateresipient.
- ❑ ***Ferdigmelding med bilder!***
- ❑ ***Nivåalarm for tette tanker***
- ❑ ***(Nivå- og tidsstyring på filterbedanlegg??)***

Prioritering anleggstyper:

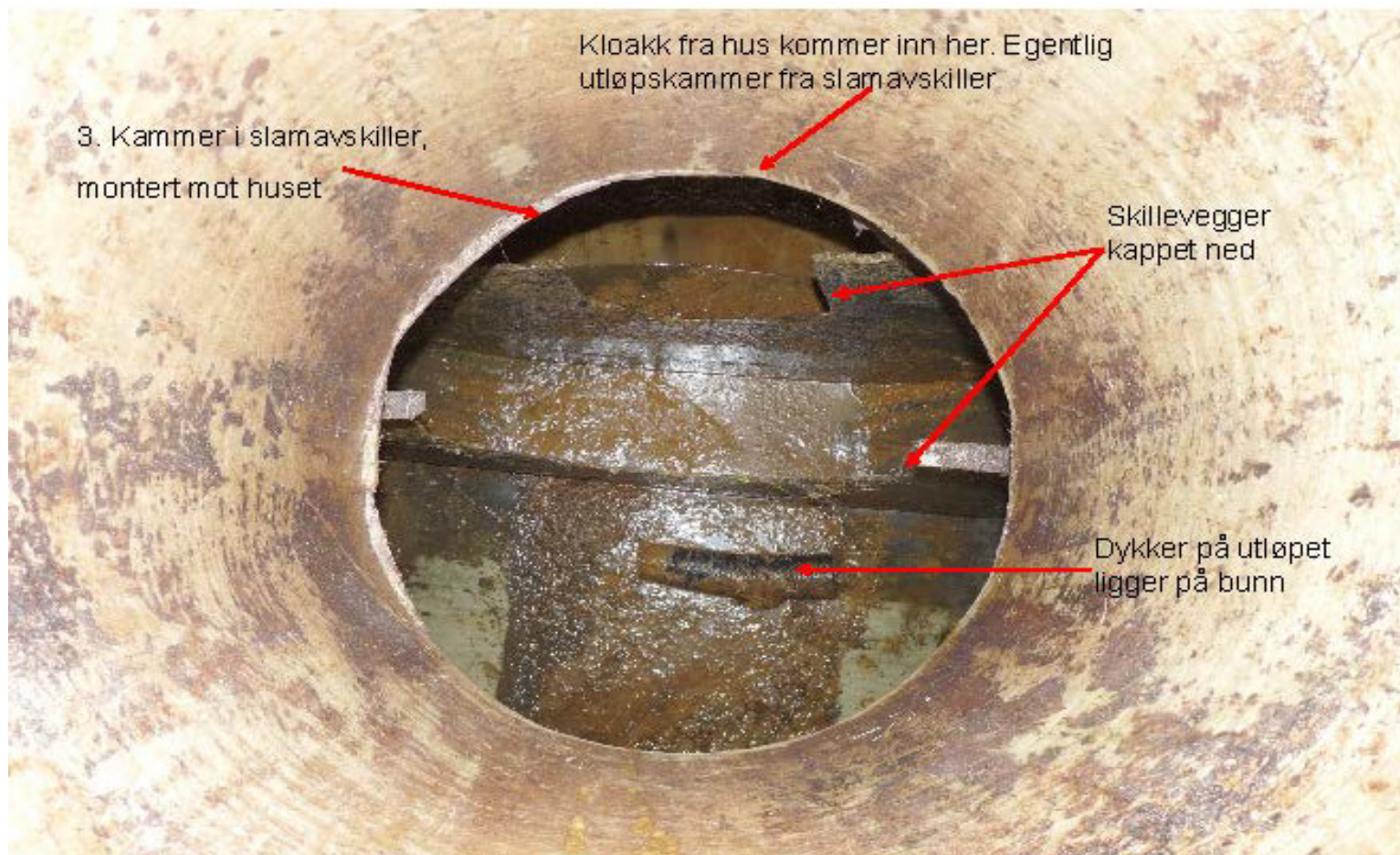
- Infiltrasjonsanlegg er 1. prioritet.
 - ❑ For områder der kvartærgeologiske kart over løsmassene antyder egnede forhold ("Godt egnet/Middels egnet") for infiltrasjon, skal grunnprøver foretas.
 - ❑ I andre soner er det tilstrekkelig å vurdere muligheten for infiltrasjon gjennom en mer begrenset forundersøkelse, basert på befaring, lokalkunnskap osv.
- Sandfilter (med leca-lag) og tette tanker tillates kun i unntakstilfeller.
- Avløpsløsninger for fritidsboliger skal ha dokumentasjon fra uavhengig aktør på at renseevnen ikke påvirkes av variasjoner i tilførte mengder avløpsvann.
- Krav om etterpolering ved sårbare resipienter.
Dimensjoneringskrav her?

Drift/service:

- Alle anlegg med bevegelige deler skal ha egen serviceavtale med godkjent firma og det skal utføres service/kontroll minimum 1 gang hvert år.
- Firma som utfører denne typen kontroll skal inngå avtale med kommunen.
- Renseevne skal dokumenteres periodisk gjennom at det sendes inn vannprøver til analyse.
- Utvidet kontroll av tømmefirma (slamavskiller, vannoppstuvning osv).

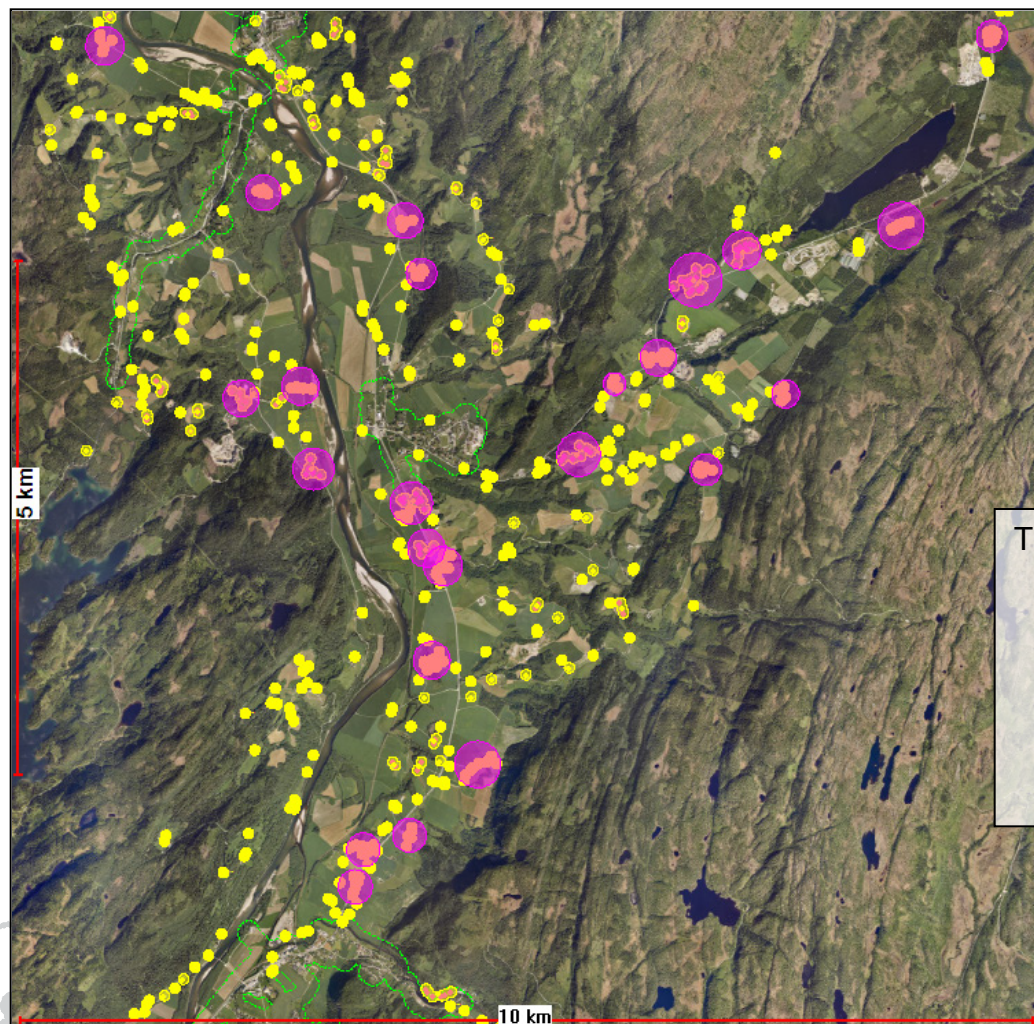
Bildet er hentet fra Tromsø

Melhus er en mangfoldig kommune der det skal være mulig å være modig

Et par andre ting vi vurderer i Melhus:

Potensielle samarbeidssoner

TEGNFORKLARING

Privat avløpsranlegg

100 m's sone rundt offentlig
spillvannsledning, jfr. vedtak

Melhus er en mangfoldig kommune der det skal være mulig å være modig

Offentlig fellesanlegg

- Grunneier ansvar for tilkobling til det offentlige anlegget.
- kostnad grunneiere: tilkoblingsgebyr kommunen
- Årlige kostnader (ord. årsgebyr?)
- Anleggsbidrag?

©verdalsbilder.no

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN

Melhus er en mangfoldig kommune der det skal være mulig å være modig